

dziekan Wydziału Prawa i Administracji, dr hab. Andrzej Szymański, prof. UO, kierownik Katedry Historii Państwa i Prawa oraz Doktryn Polityczno-Prawnych, a także prof. dr hab. Franciszek Marek, pierwszy rektor UO, dr Antoni Maziarz, uczeń Profesora Kaczorowskiego oraz p. Paweł Kozerski, dyrektor Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu. Odczytano także nadesłane listy gratulacyjne z różnych krajowych ośrodków naukowych.

Wypada zaznaczyć, że przedstawione referaty cechował wysoki poziom merytoryczny, zaś konferencja była bardzo sprawnie zorganizowana ku zadowoleniu zarówno referentów, jak i licznie zgromadzonej publiczności. Świadczy to o właściwym doborze tematyki sympozjum. Należy oczekiwać, iż niebawem materiały z konferencji zostaną opublikowane i w ten sposób wprowadzone do krajowego obiegu naukowego.

*dr hab. Andrzej Szymański, prof. UO
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Opolski*

Sprawozdanie z pokazu filmu dokumentalnego „La Séparation” w reżyserii Françoise Hanss, połączonego z dyskusją naukową na temat świeckości państwa. Strasbourg, 5 listopada 2015 r.

W dniu 5 listopada 2015 r. w kinie „Odyssee” w Strasburgu odbył się pokaz filmu dokumentalnego „La Séparation” w reżyserii Françoise Hanss na temat przebiegu prac parlamentarnych nad ustawą z 1905 roku. Projekcja filmu połączona była z dyskusją na temat świeckości. Pokaz filmu jak i dyskusja stanowiły element projektu pt. „Les toiles de la laïcité” (Oblicza świeckości) koordynowanego przez zastępcę dyrektora jednostki naukowej DRES (UMR 7354, Droit, Religion, Entreprise et Société) prof. Vincent Fortier, dr hab. Anne Fornerod i dr Françoise Curtit. W ramach tego projektu zaplanowane są liczne projekcje filmowe oraz dyskusje z przedstawicielami świata nauki i prawnikami zajmującymi się tematyką świeckości¹. Zarówno pokaz jak i dyskusja odbywały się z udziałem

¹ Cykl projekcji rozpoczął się w dniu 5 listopada 2015 r. **La Séparation** („Separacja”) z udziałem Nicolas Cadène (Obserwatorium świeckości), kolejne pokazy przewidziano: 3

przedstawiciela L'Observatoire de la laïcité (jednostka pomocnicza działająca przy Prezesie Rady Ministrów, której celem jest pomoc i doradztwo w wysiłkach na rzecz poszanowania świeckości państwa)². Zasadniczym przesłaniem filmu było obiektywne ukazanie procesu debaty parlamentarnej nad treścią ustawy z 1905 roku (dialogi w filmie oparte były w całości na stenogramach obrad parlamentarnych). Ścierające się poglądy polityków lewicy, prawicy, komunistów oraz rojalistów doprowadzały do ostrej, ale merytorycznej wymiany zdań na forum parlamentu. Świetna gra aktorska sprawia, że film bardzo obrazowo ukazał głębię problemu – trudności zdefiniowania świeckości państwa. Po części fabularnej filmu, nastąpiła krótka filmowa relacja na temat rozwoju świeckości państwa po 1905 roku do czasów dzisiejszych. Przedstawiona została ciągłość idei państwa świeckiego we Francji, co znalazło swój wyraz zarówno w Konstytucji z 1946 r.³, jak i Konstytucji V Republiki z 1958 r. (art. 1: Francja jest Republiką niepodzielną, świecką, demokratyczną i socjalną. Zapewnia ona równość wobec prawa wszystkim obywatelom bez względu na pochodzenie, rasę lub religię. Respektuje wszystkie przekonania. Jej organizacja jest zdecentralizowana). Następnie ukazano problemy, z jakimi zetknęło

grudnia 2015 r. **Sacré laïcité !** („Święta świeckość”) z udziałem Frédérique Dieu (obrońca praw w Radzie Stanu), 7 stycznia 2016 r. **Vous avez dit laïcité ?** („Powiedziałeś świeckość?”) Frédérique Ast (starszy prawnik w Biurze prawnym), 4 lutego 2016 r. **Des musulmans pas très catholiques** („Muzułmanie nie bardzo katolicy”) z udziałem prof. Gerard Gonzalez (Uniwersytet w Montpellier, członek Instytutu Prawa Europejskiego Praw Człowieka (IDEDH), 3 marca 2016 r. **Liberté, égalité, accommodements** („Wolność, równość, przystosowanie”) z udziałem prof. Stephane Bernatchez (Uniwersytet de Sherbrooke, Kanada) i prof. Alessandro Ferrari (Uniwersytet Insurbie – Włochy) .

² Obserwatorium świeckości zostało utworzone 25 marca 2007 r. przez Prezydenta Republiki Jacques Chiraca – Dekret nr 2007-425 z dnia 25 marca 2007 r. w sprawie utworzenia obserwatorium świeckości (JORF n°73 du 27 mars 2007 page 5642 texte n° 2), ale formalnie rozpoczęło swoją działalność dopiero od dnia 8 kwietnia 2013 r. na mocy Dekretu nr 2013-270 z dnia 3 kwietnia 2013 roku w sprawie obserwatorium świeckości (NOR: PRMX1308671D), gdzie przedłużono jego działanie na okres 5 lat od dnia 5 kwietnia 2013 r. Oryginalne wersje tekstów w języku francuskim dostępne są na stronie oficjalnej: <http://www.legifrance.gouv.fr> [dostęp: 10.11.2015].

³ Preambuła do Konstytucji IV Republiki Francji z 13 października 1946 r. „Nazajutrz po zwycięstwie odniesionym przez wolne narody nad reżimami, które usiłowały ujarzmić i poniżyć osobę ludzką, lud francuski proklamuje ponownie, że każda istota ludzka, bez różnicy rasy, religii i przekonań posiada prawa niezbywalne i święte. Potwierdza uroczyste prawa i wolności człowieka i obywatela uświęcone przez Deklarację Praw z 1789 r. i podstawowe zasady uznane przez ustawy Republiki”.

się społeczeństwo francuskie na przestrzeni lat 1905-2015 w kontekście realizacji idei państwa świeckiego, m.in. sprawa dyskryminacji imigrantów zarobkowych ze względów religijnych w latach 60-tych, sprawa braku asymilacji społeczności islamskiej w szkole publicznej poprzez ostentacyjne manifestowanie przynależności religijnej, aż po sprawę Charlie Hebdo.

W trakcie dyskusji zadano wiele pytań dotyczących przedstawionej problematyki. Jedno z nich zadał dr Michał Zawiaślak (KUL) „Jaka jest rola idei świeckości państwa obecnie?”. Na pytanie odpowiedział prof. Michel Deneken (prorektor Uniwersytetu w Strasburgu, dyrektor jednostki naukowej DRES) „Faktycznie dzisiaj mamy do czynienia z wieloma wyzwaniem związanymi ze świeckością państwa, najbardziej aktualne to jest kształcenie duchownych muzułmańskich i konieczność propagowania idei «życia razem» w szkole publicznej po to, aby «zapewnić harmonijny rozwój społeczny»”. Wśród najciekawszych pytań było to dotyczące faktycznego wykluczania muzułmanów z życia społecznego, chociażby poprzez fakt niezapraszania ich na spotkania lokalnych wspólnot, braku dostępu do stanowisk w administracji publicznej oraz braku reprezentacji w Obserwatorium świeckości. Odpowiedzi na te zarzuty udzieliła przedstawicielka Obserwatorium świeckości Pauline Metais, która wyraziła pogląd, że „świeckość ewaluuje”, ciągłe zmiany społeczne wymagają dostosowania tej idei do nowych czasów, zaś wszelkie próby dyskryminacji (wykluczenia) powinny być zgłaszane stosownym służbom.

Ożywiona dyskusja oraz pozakuluarowe rozmowy na temat świeckości państwa były doskonałą formą wymiany doświadczeń i obaw. Tego typu inicjatywa naukowa i popularyzatorska powinna zostać przeniesiona na polski grunt, szczególnie że świadomość społeczna w Polsce na temat zarówno dorobku Vaticanum II w dziedzinie rozdziału Kościoła od państwa, jak i interpretacji Konstytucji z 1997 r. (art. 25 ust. 2 zasada bezstronności władz publicznych) jest niewystarczająca.

*Dr Michał Zawiaślak
Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II*